

ВТОРО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ”, гр. Гоце Делчев
бул. ”Гоце Делчев” №13; тел.:0751/60299;
e-mail: info-103403@edu.mon.bg, web site: vtoro-ou-gd.com

Утвърждавам!

Директор:.....

/Цветанка Петричкова/

Програма

**за предоставяне на равни възможности за приобщаване
на деца и ученици от уязвими групи**

за учебната 2024/2025 година

Приета на заседание на педагогическия съвет с протокол № ... /13.09.2024 г

Основната концепция, залегнала в приобщаващото образование, е че всяко дете има право на достъп до качествено образование в общообразователната училищна система и е способно да учи. В този смисъл всяко дете, независимо от различията, основани на възраст, пол, етническа принадлежност, увреждане или други бариери пред ученето, може и следва да се обучава в общообразователно училище. Приобщаващото образование цели да се отговори на нуждите на всяко дете, като се отделя специално внимание на групи деца, които са в риск да бъдат социално изолирани или изключени от общообразователната система.

Приобщаващото образование е процес, който се стреми да обхване уязвимите и изолирани по една или друга причина деца и да насърчи и благоприятства участието на всички деца в образователния процес. Приобщаващото образование се основава на разбирането, че всички деца са различни и че училището и образователната система като цяло, трябва да се променят, за да отговорят на индивидуалните нужди на всички учащи (със или без СОП). Приобщаващото образование се изравнява в реорганизация на политиките, практиките и културата в българското училище, така че то да може да отговори на разнообразните образователни потребности на децата, които го посещават, и да насърчава активното им участие. На ниво училищна база, това означава осигуряване на достъпна архитектурна среда, квалифициран преподавателски и помощен персонал, индивидуални планове за обучение съобразени с потенциала на всяко дете със специални образователни потребности, добре оборудвани кабинети, щатно назначени ресурсни учители, психолози, логопеди и др.

Държавният образователен стандарт (ДОС) за приобщаващото образование има за цел да определи условията и начините за осигуряване на подкрепа за равен достъп до качествено образование и за развитие на потенциала на всяко дете и ученик с цел неговата личностна, професионална и гражданска реализация в обществото (Чл.2).

Държавният образователен стандарт за приобщаващото образование включва:

1. Принципи на приобщаващото образование:

1.1. Гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до училище най- близо до неговото местоживееие и на правото му на качествено образование;

1.2. Гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;

1.3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

1.4. Приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал;

1.5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждането на образователния процес;

1.6. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – училище, ученик, семейство и общността;

1.7. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на училището;

1.8. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение, и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващото общество;

1.9. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразено с потребностите на децата и учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

2. Условието и редът за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците:

2.1. Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в училище (чл.12,(2));

2.2. Общата подкрепа за личностно развитие в училището гарантира участие и изява на всички деца в групата за задължително предучилищно образование и на всички ученици в класната стая и може да включва (чл.15):

- ❖ екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- ❖ кариерно ориентиране;
- ❖ занимания по интереси;
- ❖ библиотечно-информационно обслужване;
- ❖ дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- ❖ поощряване с морални и материални награди;
- ❖ грижа за здравето въз основа на информация от родителя/ представителя на детето/ лицето, което полага грижи за детето, за здравословното състояние на детето и за проведени медицински изследвания и консултации;
- ❖ обмяна на информация с родителите и при необходимост се канят на срещи;
- ❖ създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес;
- ❖ групова работа с ученици;
- ❖ консултации по учебни предмети и др.;

3. Условието и редът за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците въз основно на оценката от индивидуалните им потребности и изготвянето на план за подкрепа на детето и ученика от екипа за подкрепа на личностното развитие на детето в училище;

3.1. Ранно оценяване на потребността от подкрепа за личностно развитие на детето или ученика;

3.2. Определяне на необходимост от допълнителни модули за деца, които не владеят бълг. език;

3.3. Оценка на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето или ученика;

3.4. Наличие на рискови фактори и обстоятелства в средата на детето;

4. Изграждане на позитивен психологически климат в училище;

4.1. Детските градини, училищата и центровете за личностно развитие са длъжни да осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на обща воля и координираните усилия на всички участници в образователния процес (чл.39, (1));

4.2. Видовете и съдържанието на дейностите по превенция на тормоза и насилието са подчинени на обща училищна политика, разработват се самостоятелно и може да включват:

- ❖ изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката;
- ❖ разглеждане на теми от гражданското, здравното, интеркултурното образование в часа на класа;
- ❖ партньорства с родителите;

5. Структурата, условията и редът за утвърждаване на индивидуалните учебни планове и на индивидуалните учебни програми на учениците със специални образователни потребности и на учениците с изяви дарби по чл. 951 ал.1, т.1 и 2 от Закона за предучилищното и училищното образование;

5.1. Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици със специални образователни потребности се извършва от ресурсен учител, логопед, психолог. Оценява се познавателното развитие, комуникативните умения, социални умения, физическо развитие и адаптивно поведение, психични реакции, семейно функциониране (чл.71, (1));

5.2. Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици в риск се извършва от психолог и / или социален работник в училище съвместно с класния ръководител и с учителите, които преподават на ученика в училище. Оценяват се рисковите и защитни фактори в ситуацията на детето и неговата среда (чл.71, (2));

5.3. Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с изяви дарби се извършва от класния ръководител и от учителите, които преподават на ученика в училището, съвместно с психолога или педагогическия съветник. Оценяват се конкретните области на изяви дарби и способности (чл.71, (3));

5.4. Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с хронични заболявания се извършва от психолога съвместно с класния ръководител и с учителите, които преподават на детето/ученика. Оценява се здравословното състояние на детето и влиянието му върху обучението (чл.71, (4)).

Програмата за предоставяне на равни възможности на децата и учениците от уязвими групи през 2023-2024 година във Второ основно училище „Гоце Делчев“, е насочена предимно към най-уязвимите деца и на тези, изложени на риск от дискриминация – деца с увреждания, деца от малцинствен произход, деца от семейства на мигранти, сираци или деца лишени от родителски грижи по други причини, деца настанени в институции, деца на родители алкохолици или наркомани.

Настоящата програма цели да начертае целите и задачите на работа с деца и ученици от 2 ОУ „Гоце Делчев“ във връзка с предоставянето на приобщаващо образование. Всяко дете има право на достъп до образование независимо от етническия му произход, наличието на увреждане или икономическото положение на семейството му и това право е залегнало в Конвенцията на ООН за правата на детето. Процесът на приобщаване се състои в търсене на ресурсите на всяко дете за активното му участие в училищната общност.

Програмата е изготвена в съответствие с действащите стратегически и оперативни национални документи на централните ведомства, в изпълнение на държавната политика за предоставяне на равни възможности на всички българските граждани и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи.

Уязвими са онези лица и групи, които търпят ограничения по отношение на участието им в социалния живот и ползването на социални права. Уязвимите групи не успяват да получат достъп или да се възползват от възможностите, които предлагат обществото и икономиката, и стават жертва или попадат в ситуация на риск от социално изключване. Причините за това са различни и разнообразни като: живот в крайна бедност или ниски доходи и материални лишения; социални и психологически фактори; недостъпна среда; здравни и възрастови проблеми; липса или недостатъчни социални умения и образование; отношение към тях, основано на предразсъдъци; липса, ограничен достъп или неадекватни услуги.

Уязвими групи са деца и ученици, диагностицирани със специални образователни потребности, хронични заболявания, двигателни увреждания, деца и ученици в риск, деца и ученици, застрашени или жертва на насилие, деца с изявени дарби, деца – сираци и полусираци, деца – бежанци, деца от различни етнически групи и др. с други идентифицирани нужди.

Училищната програма е изработена съобразно ЗПУО, ДОС за приобщаващото образование, международни и национални стратегически документи: Международна конвенция за правата на детето, Световна програма на ЮНЕСКО ”Образование за всички”, Национална стратегия, Национална стратегия за интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България 2014 – 2020г.;

Програмата включва редът и начините за оказване на обща и допълнителна подкрепа на всички деца и ученици, които имат необходимост от такава, съобразно неговите лични интереси, потребности и нужди.

Програмата на Второ ОУ за равен достъп до образование работи в посока за изграждане на среда за:

разгръщането на потенциала на всяко дете за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация;

- по-високо качество и по-добър достъп до образование;
- ранна превенция на обучителни затруднения;

- включващо обучение на деца със специални образователни потребности (СОП);
- включващо обучение и социално включване на деца с девиантно поведение;
- уменията за общуване с представители на различни култури,
- изграждане на умения за толерантни взаимоотношения;

През последните години в училищата се обучават ученици от различни вероизповедания, различни традиции и културни норми, както и ученици със специални образователни потребности. Това налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване и познания за другите, за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване, за толерантност към другите и понякога към самите себе си.

Ключовата роля на образованието за изграждането на една по-висока култура на толерантност и приобщаване: ранното образование, достъпно за всички независимо от социално-икономическия им статус и интелектуалните им умения и възможности. Обхващането на всяко дете с увреждане в училищна възраст в образователната система и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. В резултат от изпълнението на дейностите по изграждане на подкрепяща среда в училище нараства броят на интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности, осигуряване на ресурсните учители и другите специалисти, които подпомагат интегрираното обучение.

Водещи принципи при реализация на програмата са:

- Равен достъп и приобщаване на всеки ученик;
- Равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- Съхраняване на етнокултурното многообразие

Главната цел на програмата за предоставяне на равни възможности и приобщаване на децата и учениците от уязвимите групи е

- да се осигурят условия, даващи възможност на всички деца;
- да се обучават заедно в общата класна стая;
- да участват заедно в извънкласните занимания, независимо от техните способности, увреждания, заболявания, убеждения, етническа принадлежност, майчин език и т.н.;

Равните възможности означават да се отстранят всички социални бариери – физически, финансови, социални, психологически, които ограничават пълноценното участие в училищния живот на лицата, попадащи в тази категоризация.

Приобщаването е присъствие, участие и успех за всички учащи се. „Присъствието“ е там, където децата получават образование, като постоянно и редовно посещават училището, „участието“ има отношение към качеството и резултатите от посещението на училището. Приобщаването слага особен акцент на тези групи учащи се, за които съществува риск от изолиране, изключени са от образование или са с недостатъчно добри резултати от обучението.

Системното и рационално организирано приобщаващо образование се основава на следните принципи:

- подкрепа на самостоятелната активност на детето,

- активно участие в образователния процес,
- разнообразие при организацията на обучението и възпитанието,
- партньорски отношения с родителите,
- динамично развитие на образователния модел в училище.

Особено внимание изискват някои по-специфични уязвими групи, които се отличават с комплексност на проблемите, които ги поставят в по-уязвимо положение (например деца с увреждания, лишени от родителски грижи; деца с увреждания от малцинствен произход; деца и лица с увреждания и тежки и хронични заболявания, лица с увреждания и психични заболявания; възрастни хора с психични заболявания и много други). Уязвимите групи от деца и ученици имат право на зачитане, уважение и закрила от закона. Отношението ни към тях се основава на признаване на тяхната равнопоставеност и равни възможности. За нас те са важна и пълноценна част от обществото и затова работим за тяхната социална интеграция и социално включване.

Цели на програмата:

1. Пълноценна социализация на деца и ученици от уязвими групи;
2. Развиване потенциала на всяко дете
3. Гарантиране на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от уязвими групи;
4. Да се подпомогне успеваемостта на учениците, които срещат трудности при усвояването в УВП;
5. Преодоляване на неуспеваемостта чрез помощта на сериозна учебна дейност, чрез консултации, самостоятелна работа, допълнителни занимания в извънучебно време.
6. Създаване благоприятен микроклимат и толерантна среда за децата и учениците от различни етнически общности

Задачи на програмата:

Основните задачи са свързани с обезпечаване на необходимите условия и субекти на приобщаващото образование:

1. Културно-образователна среда за приобщаване – Средата е източник за психично развитие за децата . Тя им влияе много по-силно и непосредствено, отколкото на възрастните, и може да изпълни своите функции, ако е достъпна, отговаря на потребностите им, разширява начините за познание на света и личностно развитие.
2. Педагогическите специалисти – В разнообразната палитра от фактори, обезпечавачи образователното приобщаване, съществена роля има и отношението на педагогическите специалисти към децата и готовността им чрез комплексни и координирани грижи да им оказват адекватна подкрепа за развитие.
3. Технологии за осъществяване на приобщаващото образование – За осъществяване на успешно приобщаващо образование всички педагогически специалисти следва да усвоят и развият нови стратегии и специфични технологии на педагогическо взаимодействие.
4. Сътрудничество със семейството и общността – Приобщаващото образование е немислимо без създаването и укрепването на двупосочни устойчиви връзки на образователната институция и семейството на основата на общия интерес за развитието на детето.

ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

Подкрепата на личностното развитие се осъществява във връзка и в корелация с разработените областни стратегии за подкрепа на личностното развитие, както и въз основа на анализ на необходимостта от обща и допълнителна подкрепа.

1. Обща подкрепа

В началото на всяка учебна година за организиране на подкрепата на личностното развитие се определя координатор – педагогически съветник/заместник-директор/ресурсен учител/логопед, който изпълнява функциите си съобразно Наредба за приобщаващото образование.

Общата подкрепа в се осъществява от екип, ръководен от координатора, насочена е към развитие на потенциала на всяко дете и ученик. Тя включва:

- || екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- || допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
- || допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
- || допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- || консултации по учебни предмети;
- || кариерно ориентиране на учениците;
- || библиотечно-информационно обслужване;
- || занимания по интереси;
- || грижа за здравето;
- || поощряване с морални и материални награди;
- || дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- || ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
- || логопедична работа.

Общата подкрепа включва различна екипна работа също така и между отделните специалисти и осигуряване или насочване към занимания по интереси. Кариерното ориентиране, провеждано от педагогическия съветник или консултант от кариерен център също е част от общата подкрепа на учениците от първи до последния клас за училището.

2. Допълнителна подкрепа

Допълнителната подкрепа се осъществява въз основа на направена оценка на индивидуалните способности на определено дете или ученик.

Оценката на способностите се извършва от специално назначен екип от специалисти, съобразно необходимостта на детето и след това се потвърждава от Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование.

Учениците, за които може да се поиска оценка на способностите са от следните уязвими групи:

- деца със специални образователни потребности – в началото на учебната година;
- деца с хронични заболявания;
- деца в риск.

Допълнителната подкрепа включва:

- работа с дете или ученик по конкретен случай;
- психо-социална рехабилитация;
- осигуряване на достъпна архитектурна среда;
- специализирани средства;
- ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа се реализира чрез план за подкрепа на всяко конкретно дете. Родителите задължително се включват в плана за подкрепа като активни участници в дейностите. Ако Регионалният център препоръча допълнителна подкрепа, но родителите откажат, се уведомява отдел „Закрила на детето“ по местоживее на детето с цел социалните служби да окажат съдействие и ако се налага помощ на родителите за осъзнаване на нуждите на детето.

При необходимост се изработва индивидуална учебна програма по съответните учебни предмети с цел по-лесното възприемане от ученика, а също се така се изготвя и индивидуален учебен план или учебен план за обучение в комбинирана форма на обучение. За ученици с изяви дарби също се изработва индивидуален учебен план.

Обучението на деца и ученици със специални образователни потребности задължително се подпомага от ресурсен учител, съобразно потребността на детето и ученика.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ:

1. Провеждане на информационни кампании сред родителите за разясняване на взаимните ползи от интегрираното обучение на деца със специални образователни потребности, деца с физически и ментални увреждания и деца от етническите малцинства.
2. Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно-възпитателния процес.
3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и деца с увреждания.
4. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца от етническите малцинства.
5. Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна среда, включително за преподаване на български език на деца, за които той не е майчин.
6. Осъществяване на занимания по интереси и на организиран отход и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи.
7. Изграждане и функциониране на информационна система за проследяване на децата в риск.
8. Допълнителна работа с деца със специални образователни потребности и деца от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на училище.
9. Подкрепа на децата от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст.
10. Създаване на условия за развитие на талантливите деца с увреждания чрез насърчаване на техните творческите изяви.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРОГРАМАТА

Дейности	Срок	Отговорници	Забележка
Определяне на координатор и членове на координиращия екип за организиране и координиране на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие.	м. септември/октомври 2024 г.	Директор	
Идентифициране на ученици, които имат необходимост от обща подкрепа	м. октомври	кл. ръководители, пед. съветник, ресурсен учител, родители	
Срещи на ЕПЛР Сформиране на екипи за допълнителна подкрепа	м. октомври	кл. ръководители, пед. съветник, ресурсен учител, родители	
Организиране на групи и клубове за занимания по интереси	м. октомври	кл. ръководители, учители	
Включване на децата в организирани образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически дейности	целогодишно	кл. ръководители, учители, комисии	
Стимулиране участието на деца с изяви дарби в състезания и олимпиади	целогодишно	учители	
Разглеждане на теми, свързани с превенция на насилието и тормоза	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, родители	
Провеждане на обучения, свързани с превенция на агресията и тормоза и за развитие на толерантност във взаимоотношенията	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, родители	
Обсъждане на обобщената информация за индивидуалния напредък и	до края на първи срок	кл. ръководители, пед. съветник, учители по	

необходимостта от конкретни мерки за обща подкрепа, изготвяне на индивидуални планове за действие		предмети, ресурсен учител	
Оценка на потребността от допълнителна подкрепа на деца в риск, с хронични заболявания и тези с изявени дарби	м. февруари 2025 г.	кл. ръководители, ЕПЛР, пед. съветник, ресурсен учител, родители,	
Осъществяване на конкретна обща и допълнителна подкрепа, проследяване на напредъка, корекции в плана при необходимост	целогодишно	кл. ръководители, ЕПЛР, пед. съветник, ресурсен учител, родители	
Кариерно ориентиране и консултиране	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, кариерен център и др.;	
Награждаване на деца	целогодишно	кл. ръководители, учители, Директор	
Психологическа подкрепа, психосоциална рехабилитация и консултации	целогодишно	пед. съветник, институции и др.;	
Ресурсно подпомагане	целогодишно	ЕПЛР, ресурсен учител, пед. съветник	
Партньорство с родителите за справяне с проблемното поведение на децата им и приобщаване към средата на институцията	целогодишно	кл. ръководители, учители, пед. съветник, ресурсен учител, ръководство, семейство	
Идентифициране на ученици със СОП	целогодишно	кл. ръководители – начален етап, ресурсен учител, пед. съветник, родители	
Оценка на потребности на ученици със СОП	м. февруари 2025 г.	ресурсен учител, пед. съветник, родители	
Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, УКБПМН,	

		Координационен съвет	
Обучение на педагогически специалисти	по график, заложен в план за квалификация	Директор, комисия по квалификационни дейности	
Взаимодействие с Център за личностна подкрепа, Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование, МКБППМН, соц. грижи и други институци	целогодишно	УКБППМН, Координационен съвет по Механизма, кл. ръководители, родители	
Групово консултиране на класова относно възникнали проблеми	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, учители	
Съвместна работа с учителите и родителите за развитие и подобряване на постигнатите в обучението резултати.	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, ресурсен учител, родители	
Привличане и ангажиране на родителите/настойниците за участие в учебно-възпитателния процес за постигане на отношения на партньорство и доверие	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, учители, ресурсен учител	
Работа с талантили ученици и включването им в училищни и извънучилищни мероприятия	целогодишно	кл. ръководители, учители по предмети, пед. съветник, ресурсен учител	
Индивидуално консултиране на ученици в риск	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, учители по предмети, родители	
Привличане и ангажиране на родителите/настойниците за участие в учебно-възпитателния процес за постигане на отношения	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, ресурсен учител	

на партньорство и доверие			
Участия на деца от уязвими групи в различни извънкласни дейности	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, ресурсен учител, преподаватели по предмети	
Привличане и ангажиране на родителите/настойниците за участие в учебно-възпитателния процес за постигане на отношения на партньорство и доверие	целогодишно	кл. ръководители, пед. съветник, ресурсен учител	

За изпълнението на Програмата важно значение има сътрудничеството между всички пряко ангажирани институции, неправителствения сектор и училищната общност. Всички участници в образователния процес (семейство, детска градина, училище, институции) трябва да бъдат еднакво отговорни и ангажирани за постигането на поставените цели. Програмата е отворена за актуализиране през цялата година.

Настоящата програма е приета на Педагогически съвет с протокол №...../13.09.2024 г. и утвърдена със Заповед №/.....на Директора на Второ ОУ „Гоце Делчев“